

CALL FOR PAPERS

Pedagogizace v utváření osobní/kolektivní identity a v procesech profesionalizace – role vzdělávání, pedagogiky, osvěty a sociálně pedagogické péče

Mezinárodní konference se koná u příležitosti oslav 430. výročí narození Komenského, 140. výročí rozdělení Karlo-Ferdinandovy v Praze a 130. výročí založení Pedagogického muzea Komenského.

Pořadatelé: Národní pedagogické muzeum a knihovna J.A. Komenského v Praze, Univerzita Karlova v Praze, Historický ústav AV ČR, Technická univerzita v Liberci, Masarykova univerzita Brno; Helmut-Schmidt-Universität Hamburg, Technische Universität Dresden, Università di Foggia;

Poslední třetina 19. století se nesla v Evropě ve znamení národně orientovaného rozvoje občanské společnosti. Procesy modernizace, urbanizace, industrializace a racionalizace průmyslové výroby souzněly s „duchem“ kapitalismu a s rozvojem vědy, techniky a osvícenské víry v pokrok. Osvěta a národní vzdělanost měnily hmotnou i duchovní každodennost člověka. Výchova a vzdělání byly reflektovány v každodenní pedagogické praxi i vědě, ale i předmětem kulturní či politické instrumentalizace a kontroly. Moderní pedagogická věda popisovala, měřila dítě/člověka a teoreticky jej definovala, čímž vlastně určovala epistémé a diskurzy, v nichž člověk je tím, kým je. Realita a smysl světa výchovy byly určovány a konstruovány z velké míry vědeckými argumenty – výsledky vědeckého výzkumu. To vše se odehrávalo zejména jako „služba“ národnímu a sociálně emancipačnímu úkolu.

Druhá polovina 20. století stavějící se v postmoderním duchu kriticky k premisám moderního světa výchovy otevřela pojetí identity člověka v dynamickém a permanentně se rekonstruuujícím a reflektujícím pohledu. Oslabení vědeckých východisek nahlížejících na procesy výchovy v pozitivistickém a objektivisticko-exaktním duchu bylo vystřídáno posilováním přístupů čerpajících z pragmatismu, fenomenologie, později (post)strukturalismu a konstruktivismu.

Konference si klade za cíl rekonstruovat a analyzovat význam pedagogické vědy, institucí výchovy a vzdělávání v procesech utváření osobní identity člověka a v rozvoji profesní identity pedagogů (žen i mužů). Pozornost chceme rovněž věnovat představitelkám a představitelům, kteří vědomě či nevědomě, záměrně či nezáměrně oslabovali roli těchto procesů a případně nabízeli „alternativní“ postupy a prostředky osobní i profesně pedagogické identifikace.¹ Ptáme

¹ Identitu chápeme jako komplex hodnot, významů, postojů, představ, poznání, který člověka ukotvuje, dává mu tvář, bytostně k němu patří a pomáhá mu stávat se čitelnými a předvídatelnými pro druhé. Bez identity nejsme tím, kým jsme, tedy sami sebou. Identita nám je a není dána (přichází zvnějšku, ale vyžaduje naše zvnitřnění), identitu si především sami aktivně a mnohdy rozporuplně a permanentně utváříme.

Procesy utváření osobní a kolektivní identity se poměrně složitě prolínají. Pro konstruování moderní společnosti byly směrodatné sociální, národní, občanská, genderová, profesní, odborná, či spolková identita. Dynamika utváření osobní i kolektivní identity se však nevycerpává jen postupy přijetí či odmítání založenými na vědomých,

se, proč a jak k tomu docházelo, či kdo byl hlavním aktérem těchto procesů i jejich změn – jaké osobnosti, instituce.

Konference zaměřuje pozornost na roli osobností a institucí (univerzitní i neuniverzitní) pedagogické vědy, vzdělávací a sociálně pedagogické práce a osvětové činnosti v utváření osobní a profesní pedagogické identity. Chceme tematizovat a analyzovat „pedagogizující“ význam, roli, vývoj i počátky, krizi a změny pedagogické vědy, ale i její současné postavení v „hybridním“ prostředí vědeckého života v otázce utváření osobní a profesní pedagogické identity.

Klademe si rovněž za cíl kriticky rekonstruovat pedagogickou úlohu spolkových, osvětových, sociálně-pedagogických, speciálně pedagogických, knihovnických institucí, ale i aktérů, organizací určujících jak socializační procesy při utváření osobní identity člověka, tak i profesní postupy v rámci pedagogické profesionalizace konce 19. a první poloviny 20. století.²

Zajímají nás rovněž změny tzv. druhé vlny profesionalizace pedagogů v 70. a 80 letech 20. století v rozděleném světě - jak v možnostech svobodného vývoje v „západních“ státech, tak i v státech pod komunistickou totalitární mocí. Sledujeme rovněž politicko-společenskou instrumentalizaci „pedagogického úkolu“ v totalitní vědě a jeho roli v utváření osobní i profesní identity v nesvobodné společnosti.

V neposlední řadě se chceme ptát, „co se děje“ z pedagogického hlediska s utvářením pedagogické profesní i osobní identity v době globalizace a v rámci vzdělávacích a výchovných procesů, jež probíhají hybridně (fyzicky i digitálně).

Cíle konference:

Konference klade otázky na aktéry, osobnosti, instituce, procesy:

- jak spoluurčovaly a spoluurčují instituce vědy, vzdělanosti, osvěty a sociálně pedagogické péče procesy sebeidentifikace, ale i utváření kolektivní a profesní identity a procesy společenské a kulturní integrace/dezintegrace;
- jakými prostředky, postupy podporovali/znemožňovali jednotliví pedagogičtí aktéři (jednotlivci či spolky, vzdělávací/vědecké či osvětové instituce aj.) utváření moderní a postmoderní osobní i kolektivní (profesně pedagogické) identity člověka;
- profesní pedagogická identita a utváření osobní identity v pedagogických procesech a procesech socializace v období druhé poloviny 20. století v podmínkách totalitní nesvobodné společnosti;
- profesní pedagogická identita a utváření osobní identity v pedagogických procesech a procesech socializace v období přelomu 20. a 21. století: digitální média, interakce a digitální prostředí jako nové prostory a prostředky utváření osobní i profesní identity;

racionálně odůvodněných a jazykově smysluplných argumentech, ale je nutno ji uchopit „nesystematicky“ a „tekutě“.

² Podstatnou roli přitom sehrály učitelské spolky a profesní organizace. Jejich sjezdy, tisk, odborné knižní řady („národní pedagogické dědictví“), ale i tzv. poutě učitelstva, jež vedly ke krystalizaci profesního programu v „národním duchu“. Tehdejší tzv. zemské výstavy demonstrovaly víru v pokrok a moderního ducha a staly se v mnohonárodnostních státech prostorem národního soutěžení.

- které osobnosti pedagogické vědy a vzdělanostního, osvětového života a jak spoluurčovaly či „narušovaly“/ odmítaly (vědomě či nevědomě, záměrně či nezáměrně) pilíře utváření osobní i pedagogické profesní identity člověka v době moderny, postmoderny a doby globalizace (i digitalizace);
- které pedagogické osobnosti (mnohdy značně zapomenutí „outsideri“) ztělesňují příklad dezintegrace moderní/postmoderní/„globální“ identity člověka či „krize profesní a odborné identity“, jak se snažily na danou „krizi“ odpovídat, jak byly vnímány (přijímány/odmítány) profesní komunitou i širší společností;

Místo konání a datum: 23.06. – 24.06.2022; Národní pedagogické muzeum a knihovna J.A.Komenského v Praze - Valdštejnská 20, Praha 1 (případně on line)

Délka příspěvku: max. 25 minut

Konferenční jazyky: angličtina, němčina, čeština

Anotace příspěvku (max 1800 znaků) zasílejte do 14.2.2022 na adresu tomas.kasper@tul.cz.

Do 1.4. 2022 obdržíte vyrozumění o výsledku posouzení abstraktu a další informace ke konání konference.

Z konference je plánováno vydání odborné publikace či publikování příspěvků ve vědeckém odborném časopise *Historia scholastica* (po úspěšném recenzním řízení).